

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВА

Розглянуто поняття та особливості механізму реформування системи права, що сприятиме прогнозуванню ефективності правових актів для передбачення наслідків від прийняття конкретного акта до його практичної реалізації. Проаналізовано основні завдання механізму реформування системи права: зміна парадигми розвитку системи права; відновлення змісту системи права; структурна трансформація системи права.

Ключові слова: *система права, ефективність системи права, механізм реформування системи права, стадії реформування системи права.*

Рассмотрено понятие и особенности механизма реформирования системы права, способствовать прогнозированию эффективности правовых актов для предсказания последствий принятия конкретного акта к его практической реализации. Проанализированы основные задачи механизма реформирования системы права: изменение парадигмы развития системы права, восстановление содержания системы права; структурная трансформация системы права.

Ключевые слова: *система права, эффективность системы права, механизм реформирования системы права, стадии реформирования системы права.*

The article studies concept and features of the mechanism reform law that will predict the effectiveness of regulations to predict the consequences of making a particular act before its implementation. The basic problem of the mechanism of law reform: changing the paradigm of the legal system, restore the contents of rights, the structural transformation of the legal system.

Key words: *legal system, the effectiveness of the legal system, the mechanism reform law being reformed legal system.*

Постановка проблеми. Основною вимогою до системи права є ефективність, тобто здатність вирішувати максимально можливі завдання з регулювання найбільш значущих суспільних відносин шляхом залучення мінімально можливих сил і засобів. Ефективність системи права визначається якістю функціонування її окремих елементів, взаємозв'язків між елементами, а також взаємозв'язків між правом та іншими соціальними системами. Ефективність системи права є багатоглядним поняттям, що по суті спрямовано на досягнення ефективної реалізації (застосування) правових норм. Отже, важливою проблемою державного будівництва є побудова певного механізму (моделі) прогнозування ефективності правових актів, за допомогою якого (зі значною ймовірністю) виявлятимуться наслідки прийняття конкретного акта до його практичної реалізації.

Необхідність прогнозування ефективності також обумовлюється вимогою економії державних коштів, адже ефективність (неефективність) нормативно-правового акта виявлятиметься на підставі аналізу схожих проблем (правових інститутів, галузей) у ході правозастосовної практики. У протилежному випадку відповідний суб'єкт правозастосування оцінюватиме ступінь ефективності вже чинного акта, що створить низку проблем для функціонування окремих соціальних систем. Однак час, за який правозастосовувач зможе аргументовано сформулювати перед правотворчими органами конкретну нормотворчу пропозицію, буде доволі значним, що негативно вплине на функціонування і правової системи зокрема, і соціуму в цілому. При цьому правозастосовна практика є основним елементом правової системи, яка на практиці здійснює аналіз та перевірку норми права на предмет якості, логічності, системності тощо. Отже, для ефективності реформування системи права важливе значення має участь суб'єктів правозастосування у правотворчих процесах. Необхідно забезпечити участь у цій роботі виконавчих органів державної влади, що здійснюють координацію й регулювання в економічній сфері. Ці органи об'єктивно зацікавлені в створенні функціонального правового регулювання в сферах їхньої діяльності, здатні результативно виявляти існуючі проблеми й вносити пропозиції про вдосконалення законодавства.

Стан дослідження. Загалом дослідження проблем реформування системи права в тій чи іншій мірі здійснювали чимало представників теоретико-правової науки, зокрема: В.С.Журавський, О.В.Зайчук, М.М. Кельман, А.А.Козловський, М.І.Козюбра, А.Ф.Крижанівський, Л.А.Луць, С.І.Максимов, Н.М.Оніщенко, Н.М. Пархоменко, П.М.Рабінович, М.В.Савчин, О.Ф.Скаун, Є.О.Харитонов, Ю.С.Шемшученко та ін. Однак, внаслідок особливостей даного питання, досліджувана нами проблематику комплексно не розглянуто.

Виклад основних положень. Ефективність у нормативному праворозумінні визначається ступенем системності права, усуненням логічних протиріч, полісемії, своєчасності перегляду нормативних правових актів, вибором конкретної форми акта, витратами на його видання й т. д. У цьому випадку передбачається, що норма вже відображає національні цінності або регулює відносини (господарські, адміністративні тощо). У цьому аспекті значну роль у прогнозуванні ефективності виконують правозастосовні органи, які в процесі

своєї діяльності реально зіштовхуються з існуючими недоліками права як системи норм [3, с. 56]. В ідеалі суспільні відносини повинні регулюватися нормою права, однак об'єктивні й суб'єктивні недоліки законодавства, виникнення нових суспільних відносин, що входять у предмет правового регулювання, але не врегульованих правом для дозволу існуючих правових конфліктів, спричиняють застосування таких специфічних правових засобів, як тлумачення, аналогія, дозвіл колізій.

У нашому дослідженні значний інтерес становить механізм оновлення системи права шляхом реформування, оскільки вважаємо, що система права – це динамічно самоорганізована система.

М. К. Ісакова влучно зауважила, що слово «механізм» у правовій науці можна визначати як «спосіб, прийом, сукупність прийомів функціонування чого-небудь» [2, с. 33], але тут же вказує про інший аспект розуміння механізму, зазначаючи, що це «система органів, установ, організацій, об'єднаних з метою здійснення якої-небудь діяльності».

Вважаємо за необхідне зазначити, що саме походження терміна «механізм» не дає підстав для розгляду його у двох аспектах, і найбільш удалим є перший з окреслених М. К. Ісаковою.

У юридичній літературі максимально наблизився до розуміння терміна механізму в правильному з етимологічної точки зору змісті Г. О. Мурашин, який визначає механізм держави як систему державних організацій, органів, установ, узяті в їхній взаємодії й практичному функціонуванні [5, с. 16].

З огляду на викладені міркування, видається, що механізм реформування системи права – це послідовність станів, процесів, що визначають взаємодію й функціонування всіх компонентів системи права. Такий механізм передбачає не тільки розкриття, самоактуалізацію вже закладених характеристик, а таку зміну станів, в основі яких є неможливість збереження існуючого стану. Система сягає нового, колись недоступного, модернізованого рівня функціонування.

Відповідно до базових сенергетичних принципів, задані параметри системи, на думку Г. Хакена [13, с. 250], визначають поведінку окремих частин системи. Одночасно ці частини системи впливають на зміну заданих параметрів. Параметри системи виступають як механізми самоорганізації, оскільки можуть задавати структурні зміни за умови об'єднання частин системи. Уважаємо, що за наявності часткової впорядкованості можлива впорядкованість всієї системи. Це дозволяє зробити висновок про те, що за допомогою окремих параметрів системи можливий опис динаміки всієї системи.

Реформування системи права необхідно здійснювати поетапно, шляхом подолання ситуацій стабільності й кризи. Надстабільні системи втрачають характеристику еволюції, тому що в таких системах збільшується опірність змінам, і результат – низька здатність якісного розвитку. «Надто стабільні форми, – вказує Н. Моїсєєв, – це тупикові форми, еволюція яких припиняється» [4, с. 42]. У зв'язку із цим необхідно згадати про своєрідні центральні дестабілізації, підструктурами в системі права виступають норми права.

Порушення порівняної стійкості відбувається через нагромадження кількісних і якісних змін у системі. При цьому якщо вичерпані всі можливості адаптації системи до цих трансформацій, то система переходить у стан кризи.

Системна криза – структуроване явище, що охоплює всі структурні елементи системи права. Однак кризові стани можуть відбуватися не тільки паралельно, але й послідовно. У зв'язку із цим системність кризи передбачається не тільки в тому випадку, якщо охоплює більшу частину елементів системи, але й тоді, коли в одній сфері вона спричиняє ефект нагромадження протиріч в інших, навіть якщо тимчасові межі кризових станів різні.

Революційний спосіб подолання протиріч – це швидка зміна принципів організації системи права, однак він може спричинити негативні наслідки у вигляді або реакційних заходів, що забезпечують повернення до старої системи, або повного порятунку від спадщини старої системи. За характеристики таких ситуацій результатом революції найчастіше є завершення функціонування системи.

Реформування системи права є більше тривалим варіантом подолання кризи, це поступові правові перетворення. У такому випадку застосовуються винятково компромісні методи дозволу конфліктів. Основною характеристикою реформи як способу здійснення перетворень слугує те, що вона не ліквідує чинну систему права, а лише модернізує її.

В умовах удосконалення суспільних відносин спостерігається підвищена динаміка організаційної основи механізму дії права. Відповідно цим же ступенем динамізму характеризується і система права. Водночас система права трансформується нерівномірно: усунення інститутів відбувається значно швидше, ніж формування нових структур.

Динаміка системи права тільки тоді має сенс, якщо вона поєднана з метою. Цілеспрямовано створюючи систему, законодавець повинен закласти в неї бажану концепцію розвитку права в необхідному напрямі.

Досліджуючи механізм реформування системи права, необхідно визначити завданнями реформування системи права:

- зміну парадигми розвитку системи права;
- відновлення змісту системи права;
- структурну трансформацію системи права.

Реалізація заданих завдань об'єктивно вимагає під час характеристики реформування системи здійснювати аналіз причин і механізму правотворчої діяльності. Окреслений аналіз дозволяє підсумувати переважне значення факторів, пов'язаних із удосконаленням інститутів державної влади й нового курсу економічної, соціальної, міжнародної політики.

Зазначені фактори, своєю чергою, обумовили стійкий розвиток публічно-правових, приватноправових і комплексних галузей права, але суперечливі тенденції їхньої спеціалізації й комплексності з усією гостротою порушують питання про їхню внутрішню структуризацію. Поки нормативні масиви формуються хаотично, часом складно визначити роль основних законів із властивими їм загальними нормативними поняттями й термінами, принципами й методами регулювання.

Питання щодо створення нових правових норм є ключовим для реалізації вказаних завдань, оскільки правотворчість у період реформ не відображає інтереси суспільства. Крім того, у правовій ідеології домінують нові ідеї, які не існували до того. Наприклад, у радянській системі права у межах марксистсько-ленінської теорії переважали публічні інтереси над приватними, сучасна система права орієнтована на пріоритет природних прав і свобод. Що ж стосується приватноправових відносин, то вони діють унаслідок визнання пріоритету загальнонародських цінностей над державними, адже виникла диспозитивність у поведінці суб'єктів правовідносин, коли їх деякі свідомі вольові дії, спрямовані на реалізацію та захист права за регулювання відносин у приватноправових галузях (цивільному, трудовому, сімейному тощо). Це, своєю чергою, обумовило зміну методології правового регулювання, розширення сфери диспозитивно-правового впливу та запровадження нового правового режиму.

Необхідно зазначити, що суперечливо й непослідовно відбувається розвиток правотворчості в економічній сфері. Так, наприклад, спочатку стрімко приймалися акти про підприємства, власність, приватизацію, які передбачали корінні зміни у відносинах власності. Згодом з'явилися закони про статус господарюючих суб'єктів, про акціонерні товариства, банки, фінансово-промислові групи, сільськогосподарські кооперації тощо. Цивільний кодекс України сформував основу стабільної регуляції відносин у сфері економіки. Одночасно парламентарі розпочали приймати закони, що встановлюють режим формування й використання державних ресурсів: бюджетній і податковій системах, бюджетній класифікації, бухгалтерському обліку, державному замовленні тощо.

У соціальній сфері багато правових норм і інститутів не діє. Реформована сфера не спирається на міцний фундамент, хоча Сімейний кодекс, закони про статус учасників війни, про молодіжну політику й інші створили для цього належні передумови.

Реалізація мети структурного реформування системи права вимагає формування нових структурних елементів системи. Зокрема, з'являються нові галузі права, інститути. Динамічна система права перетворюється в систему з розгалуженою структурою, у якій відсутні чіткі критерії елементної диференціації. Попри те, нові галузі, інститути й норми здійснюють правовий вплив у межах нової політико-правової ідеології й при цьому перебувають між собою в тісному генетичному зв'язку, який утворює модернізовану структуру системи права. Така структура характеризується неоднорідністю, незавершеністю й неефективністю.

Серед напрямків удосконалення системи права можна виділити, по-перше, поступову зміну співвідношення «людина й право». З одного боку, йдеться про створення такої системи права, де б у центрі уваги завжди були людина, її права й свободи. З іншого боку, спостерігається певне обмеження публічно-правового регулювання. У цей час відбувається вирівнювання відносин між державою й окремою людиною з погляду обсягу прав і обов'язків між ними, гарантій їхньої реалізації. По-друге, децентралізація правового регулювання. По-третє, інтеграція у вітчизняне законодавство в певних випадках загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права. По-четверте, формування нових галузей права в процесі поступового нагромадження нормативного матеріалу. По-п'яте, зміна галузевих парадигм. По-шосте, збільшення значення правового регулювання, що спричиняє утворення комплексних структурних об'єднань юридичних норм. По-сьоме, кодифікація чинного законодавства, його упорядкування відповідно до Конституції України. І останнім, восьмим, напрямом виступає формування нових способів правового захисту особистості й суспільства в цілому. Так, радянська система права наголошувала на досудовому порядку захисту прав громадян. Сучасна система, навпаки, спрямована на судовий захист прав людини й громадянина.

З уваги на вищезазначені завдання й напрями удосконалення системи права можемо запропонувати такі стадії механізму реформування системи права.

1. Стадія адаптації правових елементів системи права.

Так, у процесі активної правотворчої діяльності відбувається поступове накопичення однорідного нормативного матеріалу, що згодом структуризується в самостійні елементи системи права.

Саме в такий спосіб у структурі системи права виникають комплексні інститути, які характеризуються тим, що норми однієї галузі права застосовуються в іншій галузі. Фіксуються ці норми, як правило, у джерелах галузі, що їх запозичають. Окрім того, вони проходять істотну переробку щодо специфіки предмета або методу їхньої галузі, що запозичається.

На думку В. М. Сирих, для визнання того або іншого інституту комплексним недостатньо відтворення норм інших галузей права. Якщо виникає просте дублювання норм галузі права без їхньої конкретизації стосовно специфіки предмета іншої галузі права, то такі норми не змінюють свою предметну приналежність. Вони залишаються в сфері «материнської» галузі [11, с. 23–24].

Останнім часом у системі вітчизняного права, поряд із традиційними, виникли нові галузі – космічне право, освітнє, спортивне тощо. Всі ці галузеві структури увібрали численні особливості внутрішньодержавних відносин, відобразили інтереси й своєрідність правового статусу її суб'єктів.

У нормативних актах цих галузей уміщено багато проблем соціально-економічного розвитку України на сучасному етапі. Ці завдання визначають основні напрями удосконалення системи вітчизняного права. До

цього можна віднести відповідність сучасної системи права ринковими відносинами, її спрямування на сферу приватної власності, детальніша регламентація демократичних прав і свобод людини, розширення системи права через зближення системи вітчизняного права з міжнародним.

Крім того, на формування нових галузей права впливає розвиток науково-технічного прогресу, що охоплює різні сфери нашого життя, у результаті чого утворюються, наприклад, такі галузі права, як космічне, комп'ютерне й відповідні правові інститути.

Обумовленість сучасної системи права ринковими відносинами виявляється не тільки в появі нових галузей права, але й у розширенні й систематизації митного, страхового, податкового законодавства. Спрямованість сучасної системи права на сферу приватної власності виражається насамперед у її визнанні нарівні з іншими формами власності (ст. 324–327 ЦК України), у можливості приватизації державного й муніципального майна (ст. 3, 5 Закону України «Про приватизацію в Україні»), у появі інститутів ренти (гл. 56 ЦК України), лізингу (ст. 806–809 ЦК України), комерційної концесії (гл. 76 ЦК України) тощо.

Указана тенденція виявляється також у сімейному праві, шляхом створення інституту шлюбного договору (гл. 10 Сімейного кодексу України). Вияви реформування системи права відбуваються і в кримінальному праві, зокрема щодо гуманізації кримінальної відповідальності [9].

Використовуючи всі наявні важелі впливу, держава прагне упорядкувати суспільні процеси, використовуючи право як найбільш раціональний спосіб урегулювання великої кількості суспільних відносин. Для цього приймаються значні за обсягом закони, в яких детально розкривають різні аспекти правовідносин, а до них ще додається безліч підзаконних нормативно-правових актів, у яких конкретизовано та регламентовано порядок реалізації законів. Однак трапляються випадки, коли у підзаконних актах сформульовані первинні правові норми, що не мають основи в законах. Ця тенденція призводить до ускладнення правової форми в контексті збільшення її в обсязі.

Зростання надмірності правового регулювання виражається у збільшенні нормативного масиву (що характерно для країн романо-германської правової системи) і прецедентного масиву (для країн із англо-американською правовою системою). Зазначимо, що саме собою збільшення нормативного масиву – це природний процес, зумовлений розвитком суспільних відносин, появою нових сфер, і як наслідок – необхідністю їх урегулювання. Однак такий процес не базується на принципах системності, послідовності та планованості, що не завжди відповідає природному порядку, обумовленому потребами суспільства. Правові норми, що регулюють одні й ті ж відносини, часто дублюються в багатьох нормативно-правових актах, прийнятих органами влади на різних рівнях. Тобто сукупний обсяг нормативного масиву розпочинає перевищувати природні межі й перетворюється в негативний фактор, що гальмує розвиток суспільства та породжує «нестабільність суспільних відносин із усіма негативними наслідками для громадян і держави» [10]. Ці межі специфічні для кожного суспільства і держави.

Для кількісного визначення нормативного масиву вважаємо за необхідне проаналізувати статистичні дані. У Єдиному державному реєстрі нормативно-правових актів (далі – Реєстр) розміщені усі видані органами державної влади акти законодавства із 1985 року і досі. Так, станом на грудень 2003 року у Реєстрі зареєстровано 27 419 нормативно-правових актів [6], станом на березень 2007 року їх кількість становила 40 000 (3 500 законів України, 1 139 постанов Верховної Ради, 3 384 укази та 194 розпорядження Президента України, 82 декрети, 11 769 постанов, 1 595 розпоряджень Кабінету Міністрів України, 162 акти Конституційного суду України, 12 015 нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, Національного банку, що зареєстровані у Міністерстві юстиції, та 2 345 міжнародних договорів України) [8], а станом на листопад 2013 року, їх загальна кількість становить 70 944 [104]. Також, згідно з даними, розміщеними на офіційному сайті Верховної Ради України, серед загальної кількості нормативно-правових документів міститься: кодексів – 41, законів – 4862, постанов – 63 010, указів – 24447, розпоряджень – 31879, декретів – 83, наказів – 21295¹⁰.

2. Стадія синхронізації правового регулювання із суспільним потребами.

У межах цієї стадії основним завданням розвитку системи права є гармонізація законодавства із потребами сучасного громадянського суспільства.

Гармонізація – це процес забезпечення узгодження правових актів, співмірність обсягу повноважень суб'єктів, що їх прийняли, та виконання завдань, покладених на державні інституції. Збалансовані між собою правові акти нейтралізують одну із причин юридичних колізій, відтак роблять свій нормативний внесок у процес усунення колізій і їхніх наслідків [12, с. 238].

Для подальшого удосконалення вітчизняного законодавства необхідно зважати на призначення кожного закону, прийнятого для регулювання суспільних відносин. Нормативно-правові акти повинні доповнювати і конкретизувати, а не дублювати одне одного. Швидке оновлення українського законодавства призвело до надмірного утворення значного масиву нормативно-правових актів, «у якому загальна кількість термінів та понять, що використовуються у законах та інших нормативно-правових актах України, становить близько 48000. При цьому дослідження юридичної термінології національного законодавства свідчать про відсутність уніфікації правової термінології, що призводить до наповнення нормативно-правових актів недосконалими дефініціями, їх

¹⁰ Дані станом на 14.10.2013 р. і охоплюють нормативно-правові документи, які чинні, не набрали чинності та скасовані.

дублювання, безсистемного закріплення у них принципів правового регулювання тощо. Це створює умови для багатозначності тлумачення однакових термінів, ускладнює розуміння нормативно-правових приписів, навіть у межах однієї галузі законодавства, перешкоджає пошуку правових документів у базах та отримання відомостей про їхні логічні зв'язки із суміжними галузями, породжує правові колізії тощо» [1].

Часто закони мають неоднакові способи й механізми досягнення їх мети та завдань, що обумовлено різними предметом і характером регулювання в законах України у різних сферах законодавчого регулювання. Так, деякі закони суб'єктів Федерації покликані конкретизувати норми, інші – наповнити правозастосування, треті самостійно врегулювати суспільні відносини в межах повноважень органів державної влади

3. Стадія уніфікації системи права.

На цій стадії досягається структурна цілісність системи права, оскільки на всіх її рівнях вибудовується загальноприйнята ієрархія складових системи права. Відповідно до розвитку системи права в суспільстві накопичується значна кількість нормативно-правових актів, які мають один предмет регулювання. Положення таких актів часто повторюються, при цьому містять неузгодженості та суперечності. У результаті цього виникає проблема множинності правових актів, що негативно відображається на розвитку системи права. Відтак очевидно одне із завдань систематизації – ліквідувати цю множинність за допомогою певних прийомів або способів.

Множинність нормативних актів уніфікується шляхом систематизації їх у формі кодифікації. Здійснення кодифікації передбачає максимально можливе охоплення і переробку нормативно-правового матеріалу, шляхом прийняття кодексу, який є ядром галузі (підгалузі, інституту, напрямів правового регулювання).

Вважаємо, що для оптимізації кодифікаційного процесу першочерговим кроком є визначення завдань кодексу, який врегульовуватиме однорідні відносини.

Завдання кодифікації у певній сфері суспільних відносин:

1) об'єднання в єдиному правовому акті, доповнення, упорядкування та вдосконалення сукупності правових норм, що регулюють найважливіші суспільні відносини, які викладені в надмірно численних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актах;

2) уніфікація термінології, визначення максимально необхідної кількості основних понять у певній сфері правового регулювання;

3) максимальне скорочення й усунення дефектів правового регулювання у певній галузі суспільних відносин:

– усунення правових прогалин у правовому регулюванні;

– виключення із законодавства і заміна застарілих, неефективних і фактично таких, що втратили чинність, правових норм;

– усунення надмірної кількості й надлишкового різноманіття нормативних правових актів у певній сфері суспільних відносин, особливо підзаконних актів;

– виключення декларативних норм із правового механізму в загальній структурі правового регулювання;

4) збереження, включення й систематизація у формі кодифікації ефективних чинних правових норм, що регулюють відносини в певній сфері суспільних відносин;

5) гармонійне узгодження законодавства в певній сфері суспільних відносин з основними галузями права: конституційним, адміністративним, цивільним, трудовим, кримінальним, суміжними галузями, а також із нормами міжнародного права.

Аналізована стадія реформування завершується, коли з науковою точністю можна буде фіксувати стабільний стан суспільних відносин, які удосконалювалися шляхом їх реформування. Відтак реформування системи права дозволяє зважати на різні якісні стани розвитку системи права й адекватно підбирати засоби й способи правового регулювання.

Висновки. У процесі реформування системи права новим правовідносинам надається юридична чинність на основі зміни, перетворення чи створення елементів системи права. Головною метою реформування системи права є виявлення та правове закріплення норм права, інститутів права та галузей права для побудови оптимальної та ефективної системи права. Реформування системи права необхідне для зміни (оновлення) взаємозв'язків між структурними елементами права, створення найбільш оптимальної системи права, упорядкування нових суспільних відносин.

Здійснення реформування системи права повинне відбуватися лише за умови послідовності станів, процесів, що визначають взаємодію й функціонування всіх компонентів системи права.

Запропоновано такі стадії механізму реформування системи права: адаптації правових елементів системи права; синхронізація правового регулювання із суспільним потребами; уніфікація системи права. За результатами реформування, система права набуває нового стану, пристосованого до існуючих суспільних відносин характеру, а також отримує належний рівень функціонування.

Список використаної літератури

1. До питання підготовки утворення Тезауруса національного законодавства України / Сайт «Інституту законодавства Верховної Ради України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://instzak.rada.gov.ua/instzak/doccatalog/document?id=50585>

2. *Исакова М. К. Механизм советского общенародного государства: дис. ... канд. юрид. наук / М. К. Исакова. – Саратов, 1984. – 233 с.*
3. *Кройтор В. А. Шляхи усунення та подолання прогалін у законодавстві / В. А. Кройтор, Ю. І. Матат // Право та безпека: науковий журнал. – 2010. – № 2 (34). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_2/PB-2/PB-2_39.pdf*
4. *Моисеев Н. Н. Алгоритм развития / Н. Н. Моисеев. – М., 1987. – 302 с.*
5. *Мурашин Г. А. Органы прокуратуры в механизме советского государства: дис. канд. юрид. наук / Г. А. Мурашин. – К., 1972. – 185 с.*
6. *Новий державний реєстр нормативно-правових актів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informjust.ua/text/144>*
7. *Офіційний інтернет-портал Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reestrpa.gov.ua/REESTR/RNAweb.nsf/wpage/RnaAbout?OpenDocument>*
8. *Повідомлення прес-служби Міністерства юстиції України «У березні поточного року законодавство України досягло кількості 40 тисяч нормативно-правових актів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/9050>*
9. *Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності: Закон України № 270-VI від 15.04.2008 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 24. – Ст. 236.*
10. *Ришелюк А. Стабільність і якість закону / А. Ришелюк, М. Мельник // Дзеркало тижня. – № 21. – 03 червня 2006 р.*
11. *Сырых В. М. Комплексные институты как компоненты системы российского права / В. М. Сырых // Журнал российского права. – 2002. – № 10. – С. 23–24.*
12. *Тихомиров Ю. А. Коллизионное право: учебное пособие / Ю. А. Тихомиров. – М., 2000. – 394 с.*
13. *Хакен Г. Информация и самоорганизация / Г. Хакен. – М., 1991. – 240 с.*

УДК 342.95

М.В. Ковалів

к. ю. н., професор

завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Стаття розкриває основні завдання та функції органів прокуратури України. Розглядається діяльність органів прокуратури, яка спрямована на всемірне утвердження верховенства закону, зміцнення правопорядку, захисту гарантованих Конституцією та законами України політичних, трудових, житлових, екологічних та інших прав та інтересів учасників суспільних відносин.

Ключові слова: *прокуратура, завдання, функції, права і свободи людини і громадянина, законність, нагляд.*

Статья раскрывает основные задачи и функции органов Украины. Рассматривается деятельность органов, направленная на всемерное утверждение верховенства закона, укрепление правопорядка, защиты гарантированных Конституцией и законами Украины политических, трудовых, жилищных, экологических и других прав и интересов участников общественных отношений.

Ключевые слова: *прокуратура, задачи, функции, права и свободы человека и гражданина, законности, надзор.*

The article focuses on the main tasks and functions of the Prosecutor's Office of Ukraine. Activities of the prosecution, which aims at establishment of the rule of law, rule of law, the protection guaranteed by the Constitution and laws of Ukraine political, labor, housing, environmental and other rights and interests of social relations.

Key words: *prosecutors, tasks, functions, rights and freedoms of man and citizen, legality, supervision.*

Постановка проблеми. Важливу роль в державному механізмі нашої держави відіграють органи прокуратури. Реалізуючи завдання і функції органи прокуратури виступають важливим елементом в механізмі захисту Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. У механізмі державної влади прокуратура виступає відносно самостійним інститутом і безпосередньо не входить до законодавчої, виконавчої чи судової гілки влади, хоча й тісно взаємодіє з усіма гілками влади, особливо з останньою.